

Lausunto

01.04.2022

Asia: VN/12531/2021

LAUSUNTOPYYNTÖ VAMMAISPALVELULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSESTA

Lausunnonantajan tausta

1. Vastaajan taustaorganisaatio

Muu valtion viranomainen

Yleistä hallituksen esitysluonnoksesta

2. Ovatko esitysluonnoksen pykälät selkeitä?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Suorat pykäläviittaukset sosiaalihuoltolakiin ja muuhun lainsäädäntöön selkeyttävät lain soveltamista.

3. Tukevatko pykälien perustelut hyvin lain soveltajaa?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Hallituksen esityksessä esimerkiksi viittaukset oikeuskäytäntöön ovat hyviä.

4. Vahvistaako esitys vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Kaikkien vammaisten tuominen saman vammaispalvelulain alle parantaa vammaisten keskinäistä yhdenvertaisuutta.

5. Lisääkö esitys vammaisten henkilöiden osallisuutta yhteiskunnassa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

6. Parantaako esitys vammaisen henkilön mahdollisuuksia saada yksilöllisen tarpeensa mukaisia palveluita vamman tai sairauden laadusta riippumatta?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Esimerkiksi kehitysvammaisten ja muiden vammaisten palvelujen yhdenmukaistaminen.

Erityinen osallisuuden tuki eli tukea niillekin, jotka eivät täytä henkilökohtaisen avun kriteerejä.

7. Mitä haluaisit ehdottomasti säilyttää esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Yhtenäinen vammaisen henkilön määritelmä kaikille vammaisille (2 §)

2.

Se, että säädetään yksityiskohtaisesti kokonaisuuksista (esim. liikkumisen tuen toteuttamistavat, henkilökohtaisen avun toteuttamistavat)

3.

Esimerkit ja viittaukset on soveltamisen kannalta hyvä olla perusteluissa.

8. Mitä haluaisit ehdottomasti poistaa tai muuttaa esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Liikkumisen tuen määrää koskevaa 23 §:n 2 momenttia olisi hyvä selkeämmäksi matkabudjetin määrittämisen osalta.

2.

-

3.

-

9. Ottaako esitys riittävästi huomioon vammaisten lasten tarpeet?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

10. Voidaanko esityksen mukaisilla palveluilla vastata kattavasti hengityshalvauspotilaiden palvelutarpeisiin?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Soveltamisala

11. Onko lain soveltamisala tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Hyvä, että vammaisten palvelut on keskitetty yhteen lakiin. Tämä helpottaa lain käyttöä.

Palvelut

12. Ottavatko valmennusta, henkilökohtaista apua ja erityistä tukea koskevat säännökset kokonaisuutena arvioiden riittävästi huomioon eri tavoin vammaisten henkilöiden tarpeet?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

13. Onko valmennusta koskevien pykälien (7-8 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

14. Esityksessä ns. kuntouttavan varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalvelulain mukaisena valmennuksena edellyttää palvelun maksuttomuudesta säättämistä varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa ja kuntien menettämän asiakasmaksutulon korvaamista kunnille vuosittain osana

tähän esitykseen käytettävissä olevaa valtionosuutta.

Onko varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalveluna tarkoituksenmukaista?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

15. Onko henkilökohtaista apua koskevien pykälien (9-11 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Tarkoituksenmukaiselta vaikuttaa voimavaraedellytyksen selkeyttäminen, lievennetty edellytys perheenjäsenen toimimisesta avustajana, henkilökohtaisen avun sijaisjärjestelyjen tuottamis- ja toteuttamistapojen kirjaaminen asiakassuunnitelmaan ja päätökseen, avustajan poissaolotilanteita koskeva kohta, sekä tarkempi säätäminen työnantajamallista. Vähemmän tarkoituksenmukaiselta vaikuttaa se, että muista järjestämistavoista on 10 §:n 1 momentissa säädetty pelkästään lakiviittauksin.

16. Onko erityistä tukea koskevien pykälien (12-13 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

Pykälän soveltaminen saattaa aiheuttaa ongelmia.

17. Onko erityisestä osallisuuden tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 1 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Palvelu mahdollistaa tuen myös sellaisille henkilöille, jotka eivät täytä henkilökohtaisen avun edellytyksiä.

18. Onko tuetusta päätöksenteosta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 2 kohta)?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

Hyvä uudistus, mutta käytännön toteutus voi aiheuttaa haasteita.

19. Onko vaativasta moniammatillisesta tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 3 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

20. Onko asumisen tuen pykäläkokonaisuus (14-17 §) tarpeenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

21. Onko säännös vammaisten lapsen asumisesta kodin ulkopuolella tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Hyvä, että saadaan järjestettyä vapaaehtoisena palveluna ja ottaen huomioon lapsen etu. Ylipäättään mahdollisuus järjestää vammaiselle lapselle kodin ulkopuolista asumista on hyvä uudistus.

22. Onko lyhytaikaista huolenpitoa koskeva pykälä (18 §) sisällöltään tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

23. Onko päivätoiminnasta (19 §) tarkoituksenmukaista säätää vammaispalvelulaissa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

24. Onko tarkoituksenmukaista, että työtoiminnasta ja työllistymistä tukevasta toiminnasta ei säädetä vammaispalveluissa, jos niistä säädetään sosiaalihuolto- tai muussa laissa?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

25. Onko liikkumisen tuen toteuttamistapoja tarpeellista monipuolistaa 22 §:ssä ehdotetulla tavalla?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Hyvä, että lakiin on säädetty eri vaihtoehtoja.

26. Mikä on näkemyksenne liikkumisen tuen määrää (23 §) ja laajuutta (24 §) koskevista säännöksistä?

Liikkumisen tuen määrää koskevan 23 §:n 2 momentin matkabudjetin määrittelemineen tulkinnanvaraista. Liikkumisen tuen laajuutta koskeva 24 § on hyvä täsmennys.

27. Onko taloudellista tukea koskeva pykälä (25 §) tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

28. Vammaispalvelulaki käsitellään eduskunnassa syksyllä 2022. Tavoitteena on lain voimaantulo 1.1.2023. Siirtymäsäännöksillä on tarkoitus antaa hyvinvointialueille aikaa lain toimeenpanoon. Alkuvaiheessa päätösten muuttaminen uuden lain mukaisiksi vaatii paljon taloudellisia- ja henkilöstövoimavaroja. Tämän vuoksi uudet erityistä osallisuuden tukea ja tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tulevat voimaan vasta 1.1.2025.

Helpottavatko voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (33 ja 34 §) lain toimeenpanoa?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Kehitysvammalaki

29. Vastaavatko kehitysvammalain (muutettuna) voimaan jäävät itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja perusoikeuksien rajoittamista koskevat säännökset riittävästi väliaikaiseen sääntelyn tarpeeseen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Rajoitustoimenpiteiden soveltamisalasta voi tulla ongelmia, kun kehitysvammaiselle ei ole määritelty erityishuolto-ohjelmaa. Erityishuoltolakiin jäävien asioiden uudistamista pikaisesti pidetään tärkeänä.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

30. Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

31. Onko ehdotus vammaisen lapsen kodin ulkopuolisesta asumisesta perittävästä maksusta mielestäsi onnistunut?

Kyllä

Mikäli vastasit EI, miten säätäisit maksun perusteista?

-

Esityksen vaikutukset

32. Antavatko esityksen arvioidut ihmisvaikutukset (vammaiset lapset ja aikuiset, iäkkäät henkilöt) oikean kuvan uudistuksen vaikutuksista?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

33. Onko arvio esityksen kustannus- ja henkilövaikutuksista mielestänne realistinen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

34. Muut vapaamuotoiset huomiot esityksestä.

Ehdotetaan, että uuteen vammaispalvelulakiin lisätään nimenomainen säännös viranomaisen päätöksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta (esimerkkinä lastensuojelulain 91 §).

Nykyisessä vammaispalvelulain 17 §:n (30.12.2014/1309) mukaan muutoksenhausta tässä laissa tarkoitetuissa asioissa on voimassa, mitä sosiaalihuoltolain (1301/2014) 6 luvussa on säädetty sekä mitä jäljempänä tässä laissa säädetään. Sosiaalihuoltolain 6 luku sisältää muutoksenhaun lisäksi täytäntöönpanosäännöksen 52 §, jonka mukaan kunnan viranhaltijan tai toimielimen tekemä päätös voidaan muutoksenhausta huolimatta panna täytäntöön, jos päätöksen laatu edellyttää viivytyksetöntä täytäntöönpanoa ja se ei vaaranna turvallisuutta, tai jos päätöksen voimaan tulemista ei voida palvelujen järjestämisestä johtuvista syistä siirtää tuonnemmaksi ja viranhaltija tai toimielin on määrännyt päätöksen heti täytäntöön pantavaksi. Kun muutosta on haettu, muutoksenhakuviranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi.

Sosiaalihuoltolain 52 §:n täytäntöönpanosäännös on tulkinnanvarainen ja on yleistä, että viranomaispäätökset on tosiasiallisesti pantu täytäntöön muutoksenhausta huolimatta ilman erillistä täytäntöönpanomääräystä, vaikka asian laatu ei edellyttäisi viivytyksetöntä täytäntöönpanoa.

Vammaispalvelulakiehdotuksen 28 §:n mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten, kuin oikeudenkäynnistä hallinto-asioissa annetussa laissa säädetään. Mainitun lain 122 §:n mukaan päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana jos: 1) laissa niin säädetään; 2) päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti; 3) päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä.

Vammaispalvelulakiehdotuksessa tilanne jää epäselväksi täytäntöönpanon suhteen.

Strömman Linda

Vaasan hallinto-oikeus - Vaasan hallinto-oikeuden 4. osaston työryhmä/ pj.

Linda Strömman